

Пројектни план

Читалићи 2025.

ревидирано фебруара 2025.

Увод

Пројекат „Читалићи” представља образовно-васпитну иницијативу која је од 2012. године значајно утицала на различите аспекте образовања и културе у Србији и дијаспори. Његове активности обухватају широк спектар програма који доприносе развоју читалачких навика, креативности и критичког размишљања код деце, као и јачању сарадње између школа, породица и шире заједнице.

Активности пројекта „Читалићи”:

- **Смотра читалаштва:** Једном годишње, пројекат организује смотру која окупља ученике, наставнике и родитеље, пружајући платформу за размену искустава и презентацију читалачких достигнућа.
- **Читалићи путују:** Ова активност подразумева посете песника и ауторског тима школама, где деца имају прилику да се у сусрету с писцима упознају са процесом стварања и значајем књижевности, што подстиче њихову креативност и љубав према читању. Истовремено, наставници и родитељи имају прилику да од компетентних сарадника и самих аутора употпуњују знања и вештине у области подршке деци у развоју читалачке писмености и контролисане употребе дигиталних технологија.
- **Камп Читалића:** Током кампа, најуспешнији учесници смотре имају прилику да учествују у креативним радионицама са песницима и менторима. Ове радионице, тимске активности и креативни изазови доприносе јачању читалачких и писмених вештина ученика и наставника. Програм такође укључује обиласке значајних културних и историјских локалитета, као и дружење са вршњацима из различитих средина, што доприноси развоју тимског духа и размене искустава. Пример успешне сарадње је и учешће деце из Власенице на међународном омладинском кампу у Липовцу, где су имали прилику да представе своје радове и учествују у различитим радионицама и активностима.
- **Словца на вези - Читалићи за дијаспору (Словца):** Пројекат омогућава деци српског порекла у дијаспори да учествују у активностима које их повезују са матицом, чувајући и развијајући њихово знање српског језика и културе. Кроз различите активности, као што су онлајн комуникација са писцима, учешће ментора у онлајн састанцима координатора, вебинари и други видови умрежавања, учесници имају прилику да се упознају и повезују делећи међусобно искуство, знање, читалачке навике и обичаје средина у којима живе. Само једном током деценијске сарадње остварено је гостовање писца, амбасадора Читалића, допунским школама, али је то циљ коме тежимо - писац у свакој школи у Србији или тамо где живе они који српским језиком говоре.

Учесници пројекта:

- **Деца:** Пројекат развија читалачке навике, креативност, критичко размишљање и комуникационе вештине, доприносећи њиховом свеобухватном развоју.
- **Родитељи:** Активно учешће у пројекту омогућава родитељима да подрже образовање своје деце, учествују у њиховом развоју и буду информисани о значају читања и учења.
- **Наставници:** Пројекат пружа наставницима алате и ресурсе за иновативно подучавање, као и прилику за професионални развој кроз сарадњу са колегама и стручњацима из различитих области.
- **Дијаспора:** „Читалићи” стварају везу између деце у дијаспори и матице, омогућавајући им да одрже и развијају своје културно и језичко наслеђе.
- **Писци, издавачи и културни посленици:** Читалићи сарађују са најзначајнијим писцима савремене српске књижевности за децу, као и са другим културним посленицима – глумцима, издавачима, новинарима са циљем да свака школа успостави сарадњу са писцем, а да ментори добију подршку у раду са ученицима.

Пројекат је такође препознат од стране Министарства просвете и Министарства културе Републике Србије, Општине Алексинац као главног покровитеља Смотре читалаштва, као и Портала Словце, координатора за дијаспору, и многих општинских библиотека. Десетине писаца, међу којима су најзначајнија имена српске савремене књижевности за децу, радо се одазивају позивима ауторског тима „Читалића”. Сви чиниоце мреже Читалића – учитељи, наставници, библиотекари, писци, издавачи, медији... не само да мотивишу децу да читају и стварају, већ и оснажују једни друге, укључујући и родитеље у суочавању са многим изазовима савременог доба.

Укупно, пројекат „Читалићи” представља значајан допринос у неговању читалачке писмености, јачању културних веза и развоју образовног система у Србији и дијаспори.

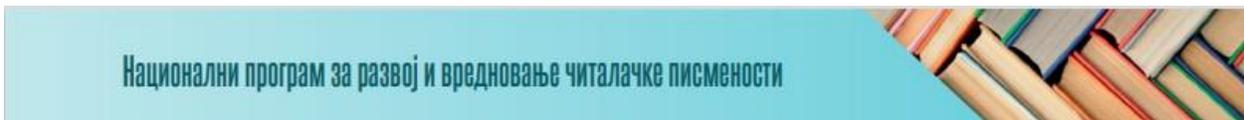
Проблем

---

*"Књига коју смо прочитали,
а из ње нисмо ништа забележили,
непрочитана је књига."
А. Албалат*

1. Сва истраживања показују да деца све мање читају, на тестовима показују лоше резултате из области разумевања текста и вештине читања, а и реалност потврђује да нам је фонд речи младих све сиромашнији, упућен на жаргонизме и туђице.
<https://ceo.edu.rs/wp-content/uploads/2024/11/Nacionalni-program-za-razvoj-i-vrednovanje-citalacke-pismenosti.pdf>
2. Временом се уз нечитање искристалисао још један проблем – прекомерна и неконтролисана употреба дигиталних технологија.
<https://www.unicef.org/serbia/publikacije/koriscenje-interneta-kod-dece-i-mladih-u-srbiji>

Ауторски тим „Читалића“ и њихови сарадници сматрају да ова два проблема имају велику међусобну повезаност ако се узме у обзир све већа инертност деце млађег школског узраста, смањен број покрета у кључној фази развоја до седме године, као и неконтролисана и прекомерна употреба мобилних телефона од најмлађих дана па кроз све етапе развоја основне школе.

Национални програм за развој и вредновање читалачке писмености

Програм за развој и вредновање читалачке писмености у Србији има за циљ унапређење способности ученика да разумеју и користе писане информације. Анализа тренутног стања указује на значајне изазове и области за побољшање.

Резултати међународних истраживања:

- **PISA 2022:** Према резултатима PISA истраживања из 2022. године, Србија се у читању и науци налази на 40. месту, а у математици на 42. месту, што представља напредак у односу на 2018. годину. Просечно постигнуће ученика из Србије на скали читалачке писмености износи 440 бодова, што је испод просека ОЕЦД земаља (476 бодова).
- **PIRLS 2021:** У PIRLS истраживању из 2021. године, Србија је са 514 бодова била изнад просека (500 бодова). Међутим, само 5% ученика је постигло напредне компетенције у читању, испод међународног просека од 7%.

Кључни изазови:

- **Разумевање прочитаног:** Резултати указују на потребу за побољшањем способности ученика да разумеју и анализирају текстове.
- **Читалачке навике:** Смањен интерес ученика за читање и недовољна употреба књига и других медија у образовне сврхе.
- **Улога наставника:** Потреба за стручним усавршавањем наставника у областима као што су функционална писменост и стратегије читања.

Ови налази истичу потребу за свеобухватним приступом у развоју читалачке писмености, који укључује реформу наставних програма, обуку наставника и подстицање читалачких навика код ученика.

Korišćenje interneta i digitalne tehnologije kod dece i mladih u Srbiji

Rezultati istraživanja *Deca Evrope na internetu*

Резултати истраживања *Деца Европе на интернету* показују:

- ученици проводе на интернету, у просеку, више од 3 сата дневно, најстарији и до 4 и по сата, док две трећине њих викендом проводи између 4 и 7 сати;
- интернет се, примарно користи за забаву и комуницирање са другим људима;
- више од две трећине деце и младих (74%) има профил на некој друштвеној мрежи или платформи за играње видео- од тога, 41% њих узраста 9-10 година као и 72% њих узраста 11-12 година каже да има профил, иако је минимална старосна граница, прописана од стране друштвених мрежа, обично 13 година.

Родитељи погрешно прихватају дигиталне технологије у било ком виду сматрајући да њихова деца коришћењем мобилних телефона или рачунара и таблета улазе у једна нови будући свет у коме ће дигитлане вештине бити носилац опстанка. Међутим, у већини случајева и сами неспремни за брзину којом се развијају дигиталне технолгије, а често и недовољно или скоро нимало упућени у функционисање оног чиме им се деца баве више сати дневно, имамо децу препуштену саму себи и целом једном паралелном универзуму коме нису само предности, већ и опасности, а након свега – велики утицај на развој можданих функција и интелигенцију.

Према Европском оквиру кључних компетенција, дигитална компетенција има статус једне од осам кључних компетенција у образовању. Дефинисана је као способност критичког и безбедног коришћења технологије на послу, у слободно време и у комуникацији.

Ученици из Србије властите вештине дигиталне писмености процењују као изнадпросечне. А у стварности, резултати су следећи у односу на скалу од 1 до 10 просечне оцене које дају пет група вештина:

- **Социјалне** (уклонити контакт на друштвеној мрежи, знати шта треба делити шта не, итд.) - Деца у Србији остварују највишу оцену (9,2), а то је најмање захтевно у дигитланом свету, дакле једнако минималној вештини;
- **Оперативне** (чување слике, подешавање приватности итд.) - Деца у Србији остварују оцену (8,6);
- **Вештине коришћења мобилних уређаја** (инсталирање апликација, праћење трошкова коришћења апликације итд.) - Деца у Србији остварују оцену (8,0)
- **Информационе и вештине претраживања информација** (одабир кључних речи за претрагу на интернету, проверавање истиности информација нађених на интернету итд.) - Деца у Србији остварују оцену (7,7);
- **Вештина креирања садржаја у дигиталном формату** (креирање музике, видеа, едитовање постојећих садржаја итд.) - Деца у Србији показују најнижу просечну оцена ту где би требало да има највишу (6,7).

Исто истраживање упућује на изразити пораст насиља на интернету - сваки трећи ученик током последњих годину дана, доживео је неко узнемирујуће искуство на интернету. Број деце која су често доживљавала узнемирујућа искуства највећи је у узрасној групи 13-14 година. У таквим ситуацијама, скоро четвртина ученика није разговарала ни са ким о свом проблему, игнорисала је

проблем мислећи да ће нестати сам од себе, или је пак затворила прозор или апликацију, а скоро трећина блокирала је особу која је узнемирава. Највећи број ученика који је разговарао о узнемирујућем искуству разговарао је са пријатељем или пријатељицом сличне старосне доби (45%), а 31% деце кажу да су разговарала са родитељем или старатељем. Веома мали проценат (3%) разговарао је са учитељима или наставницима.

Дигитално вршњачко насиље доживело је 16% ученика, док је 15% доживело насиље у интеракцији уживо. Ученици знатно чешће признају да су били жртве, него да су сами вршили дигитално насиље.

Кад се говори о родитељском посредовању и помоћи у савладавању дигиталних технологија - што су деца млађа, то одрасли, очекивано, више посредују у њиховом коришћењу дигиталне технологије и интернета. Када посредују, то је првенствено усмерено на заштиту безбедности и превенцију негативног понашања, а много мање на смислену употребу дигиталне технологије.

44% ученика родитељи често објашњавају како да безбедно користе интернет

41% родитељи помажу када им нешто засмета на интернету

35% родитељи разговарају о томе шта раде на интернету.

29% каже да их родитељи често охрабрују да истражују и уче на интернету,

Чак и у млађој узрасној групи (9-12) више од половине испитаних ученика помаже често родитељима када нешто не умеју да ураде на интернету, док у старијој узрасној групи (13-17) то чини три четвртине испитаних ученика.

Препорука за одрасле јесте да њихов главни фокус не буде на количини времена коју дете проводи испред екрана, већ на квалитету тог времена, односно садржају активности И контексту употребе. Ученике треба подржати, од најранијег узраста, најпре у породичном контексту, а потом у школском, да интернет не користе искључиво за забаву, већ и за низ других смислених и корисних активности (стицање различитих вештина, проналажење корисних информација, школске задатке, итд.).

Неопходно је радити на јачању компетенција ученика за:

- заштиту на друштвеним мрежама
- проналажење, селекцију и процењивање информација на интернету, као и генерално, развој вештина критичког мишљења
- креирање садржаја у дигиталном формату, што је један од кључних аспеката дигиталне писмености
- разумевање о томе шта су штетни садржаји, које су негативне последице излагања оваквој врсти садржаја и како да реагују када се са њима сретну путем дигиталних медија, коме и на који начин могу да пријаве било коју врсту штетног садржаја на интернету.

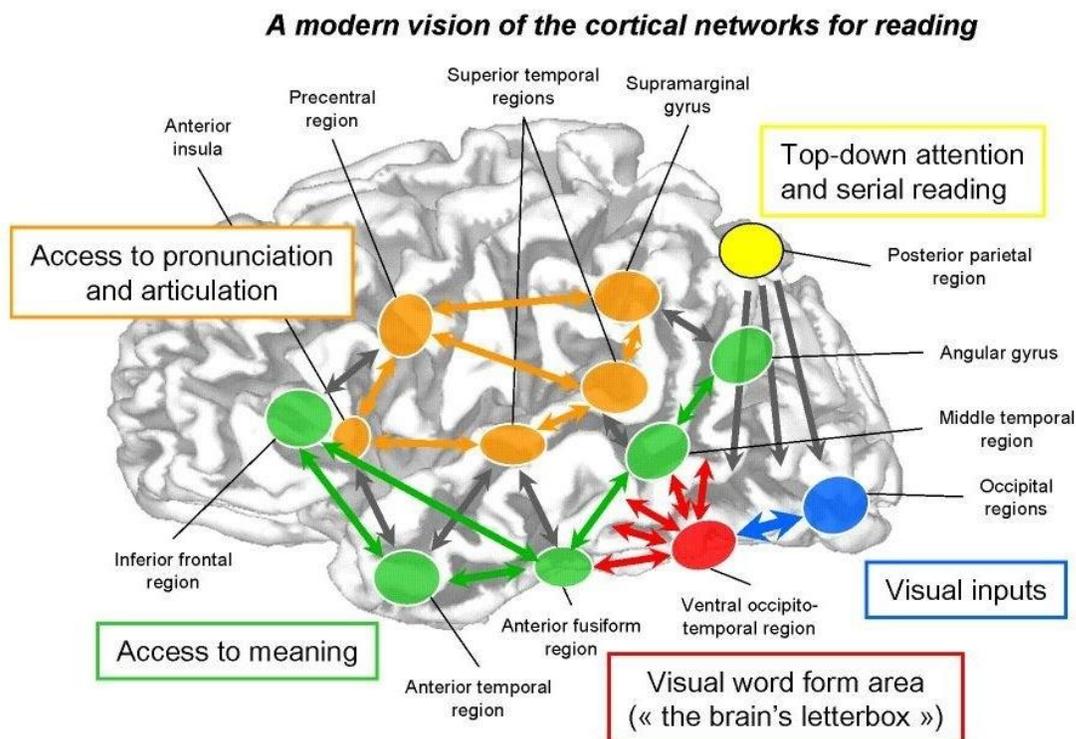
И научни рад „**Свакодневица младих у Србији: снимак буџета времена-Читалачке навике средњошколаца у Србији**” (<https://doiserbia.nb.rs/img/doi/0579-6431/2011/0579-64311102266K.pdf>) указују да је велика невољност читања код већине школске деце, да је забрињавајуће мало број пасионираних читалаца, да је велики утицај родитеља за формирање читалачких вештина, да школе широм света наглашавају значај читања и предузимају активности за подстицање читања, као и да је у Србији преко потребно развијати читалачке навике кроз наставу и учење и подстицање ученике на коришћење књига и савр. медија у сазнајне сврхе.

Незванична истраживања показују да ученицилако прекидају учење, радо га одгађају за касније, једва чекају да заврше, а често само механички понављају мислећи на нешто друго.Издвајање битног карактеристика је 10% ученика, мали број сагледава целину, упорно понавља иако не разуме – механичко памћење; на часовима ретко постављају питања да им се додатно појасни оно што не

разумеју, а ако баш имају недоумице, радије питају вршњаке што је донекле разумљиво за узраст, али поражавајуће за поверење у наставника. Укључивањем у акције које промовишу читање, постигнут је напредак - исподпросечни резултати на завршном тесту у односу на републички просек након 3 године промовисања читалачких акција и књиге, приближили се просеку, значај школске библиотеке увелико истакнут и велики број ученика посећује библиотеку и активније чита.

Књиге и дигиталне технологије¹

„Читање, један од најважнијих еволутивних скокова које смо направили после говора, често се узима здраво за готово. Читање је вештина коју махом сви савладају у детињству. Рекли бисте ништа посебно, нити захтевно. Овоме значајно доприноси чињеница да је српско писмо фонетско (једно слово – један глас). Стога ми читамо управо онако како је написано, и срећом, никако другачије. Знамо ли шта се дешава у нашем мозгу када читамо? Магија! Модерна наука то зове хемија, али је процес једнако фасцинантан да га можемо сматрати и магичним. Од момента када угледамо криве линије на папиру до момента када се оне трансформишу у речи, појмове и целе приче, прођу десети делови секунде. За то време, активирају се многи центри у мозгу који у савреном синхронизованом складу претворе слова у информације, које потом добију контекст, а додатно стимулишу машту, аналитичко размишљање, закључивање и учење.

¹ Преузето са <http://crown.edu.rs/znacaj-citanja-u-digitalnoj-eri/>, Јелена Умићевић Богуновић

Просечна одрасла особа прочита око 300 речи у минути. У просеку око два сата дневно трошимо на праћење свакодневних дешавања (вести, писмену комуникацију). Уз мало математике долазимо до око 36 хиљада речи које прочитамо сваког дана. Код деце основношколског узраста читање је спорије али једнако кумулативно. Деца прочитају између 7 и 15 хиљада речи дневно, у просеку. Препознавање симбола и знакова, њихово удруживање у смислене појмове и речи можда се подразумева као вештина коју људи лако уче, али управљање овом вештином како бисмо испратили радњу кроз различите стилове нарације тражи вежбу. Данас, чини се, више него раније. На жалост, значајни докази сугеришу да људи читају не само мање већ и са мањим интензитетом. Често чујемо и од високо образованих одраслих људи како читању мање него пре. Многе студије и истраживања повезују пад читалачких навика са повећаном употребом дигиталних медија и различитих уређаја.

Зашто је читање добре, старе, папирне књиге не само боље, него и значајније за нас?

Млади читаоци суочавају се са јединственим изазовима када је у питању задржавање пажње на књизи. Данашње генерације дигиталних ђака плутају у мору информација које су врло лако доступне и удаљене само на клик, два мишем. Број ствари које могу да им скрену пажњу и отежају концентрисање на оно што читају чини се бескрајан.

Зашто су управљање пажњом и читање као моторичко-интелектуална активност веома важни?

Читање је дуготрајна активност која углавном захтева удобно, мирно окружење и усмерену пажњу. Дакле, треба нам књига, неки згодан кутак за читање, за почетак у потпуности изолован од спољашње буке и опште интересовање за причу која се одвија у књизи. Како почети?

Једна од техника, према Стиву Менхајмеру, професору Медијске уметности и науке са Индијана универзитета, јесте фокусирање на књигу као објекат. Он каже да штампана верзија књиге захтева далеко више фине моторике потребне за манипулисање страницама, што ојачава когнитивне процесе, тј. укључује више интелектуалних процеса у сам акт читања, чиме више центара у мозгу активно учествује у процесу. Додатно, осећај постепеног задебљања прочитаног дела књиге са леве стране и све тањи део књиге са десне додатно помаже праћење радње, веже нас за причу и појачава концентрацију.

Поред тога, ако је радња интересантна а наративни стил добар, књига ће нас интелектуално ангажовати и пробудити нам машту. То ће нам помоћи да потпуно уронимо у причу, искључимо се из стварности и на неко време одлутамо у неки други свет.

Додатна ствар коју електронска књига не може да обезбеди јесте стварање окружења које подстиче целоживотно учење – полице пуне књига, а то је оно што многи стручњаци сматрају изузетно значајним. Књиге које могу да се дотакну, узму у руке, помиришу и прелистају утичу на степен образовања коју одређена особа има могућност да оствари током живота. Кућа која у просеку има око 500 књига однеговате појединца који ће уложити 3.2 године више у образовање, у поређењу са особом која је одрасла у кући без књига.

“Не постоје деца која мрзе читање. Постоје само деца која воле читање и она која читају погрешне књиге.”

Џејмс Патерсон

Не постајемо читачи рађањем, већ постепеним, вредним и упорним тренингом, уз одабир квалитетних наслова, при чему су родитељи најважнији модели и најватренији навијачи. Овај процес можемо упоредити са учењем вожње бицикла. Магичан моменат наступа када дете почне да вози бицикли без помоћних точкова, родитељ пусти бицикли, а дете настави само даље.

Мисија Читалића

Учимо децу да уче – стицање функционалног знања

Суочавамо се са чињеницом да је све мање ученика који не „бубају”, већ из лекција издвајају кључне речи и уче оно битно из сваке лекције. Деца не знају да уче, а наставницима и учитељима је потребан сваки вид подршке на изградњи логичког размишљања и у вежбању разликовања битног од небитног, тј. помоћ при учењу деце да уче.

Битно у обиљу небитног – критичко мишљење

У мору информација којима смо свакодневно изложени, потребно је направити приоритете и препознати важне и релевантне чињенице. Често нам се деси да трагајући за једном информацијом, дођемо до мноштва података у којим се често изгубимо. Деци је још теже. Израдом дневника и задатака које смо предвидели, покушавамо овим пројектном да започињемо лечење ученог проблема.

Пројектна настава – интердисциплинарност и тимски рад

Нудимо могућност да постављањем проблема из народне књижевности мотивишемо групу ученика, одељење, разред или школу да користећи научно, истражује и долази до нових идеја у корелацији више предмета.

Обнављање фондова школских библиотека

Већина школских библиотека у Србији не може се похвалити добром опремљеношћу не само књигама, већ ни материјално техничким условима. Школски библиотекари су једини сведоци да деца воле да читају, али не оне старе и прашњаве лектире којима су школске библиотеке испуњене. Сарадњом са издавачким кућама и другим добротворима желимо да обновимо фондове школских библиотека и омогућимо деци да читају савремене популарне књиге, како би прешли и на класике српске и светске књижевности.

Сарадња са српским школама у дијаспори

Савремене комуникације и интернет мрежа претвориле су свет у једно велико село, па наши људи широм света много лакше могу доостану у контакту са матицом. На срећу, школа српског језика у дијаспори има, али да би се грејали на ватри домаћег огњишта, увек им је потребна пријатељска рука. Овим пројектном желимо да остваримо сарадњу и са учитељима и наставницима српског језика широм света, да се српска реч и ћирилица чују и негују свуда где Срби живе.

Сарадња пријатељских/побратимских школа

Много школа има потписан споразум о сарадњи, неку врсту побратимског уговора, а неговање добрих пријатељских односа омогућава не само ученицима, већ и наставницима размену знања и искустава. Идеја је да пријатељске школе кроз размену искустава, анализу сличних или истих књига, или упознавање најмање једног аутора књижевности којима припадају ученици двеју школа (ако се ради о пријатељству српских школа са школама ван Србије једни раде књигу другог народа и обрнуто), боље упознају једни друге и размењују наставну праксу и искуства. Производ заједничког рада требало би да буде представљен као заједничка драматизација или размена драматизованих делова обрађених књига, као презентација пројектних активности и сл. (годишњи сусрет побратима).

Тајна освајања језичке културе – усмене и писмене, лежи у читању. Враћањем књиге у дечје руке, обогатићемо њихов речнички фонд, а тиме и могућности изражавања.

Овим пројектом желимо да научимо ученике основне школе како се води дневник прочитаних књига, као и да ученицима средњих школа укажемо на значај вођења читалачког дневника. Само књига из које је нешто записано, заиста је и прочитана књига. А с обзиром на развој савремених технологија, књига је и електронски запис и блог, и сајт, и вебциклопедија ...

Визија

Циљеви:

- Развијање љубави према књизи и неговање предчитачких и читалачких навика од најранијег узраста, а затим даље стицање, развијање и неговање вештина *Читање и разумевање прочитаног* и *Писмено изражавање*;
- неговање љубави према књигама и књижевном стваралаштву;
- оспособљавање ученика да користе информације у свим облицима и на свим медијима у циљу неговања критичког и креативног мишљења;
- неговање права на сопствено мишљење и слободу изражавања;
- развијање навике читања и коришћења библиотечких услуга у циљу овладавања вештином целоживотног учења уз истицање значаја школске библиотеке у васпитно-образовном процесу и животу школе, као и општинске библиотеке у животу заједнице;
- јачање компетенција ученика за заштиту на интернету, посебно на друштвеним мрежама;
- креирање садржаја у дигиталном формату, што је један од кључних аспеката дигиталне писмености;
- развијање позитивних људских вредности и способности самовредновања;
- развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- развијање тимског рада, истраживачког духа и сарадње међу ученицима и наставницима, као и неговање сарадњивости међу свим актерима културног живота уже и шире заједнице – школе, библиотеке, издавачке куће, удружења...;
- рад на видљивости неговањем позитивног односа према свим учесницима пројекта (јавно награђивање, похваљивање, захваљивање).

Исходи:

- дете у предшколском периоду радо слуша читање, учествује у радионицама које се баве сликовницама и књигама и сл;
- ученици течно читају књижевна дела, разумеју текст који читају у себи, постижу брзину у писању текста и хватању бележака писаним словима ћирилице;
- ученик уме да тражи, процени, преради и користи информације доступне путем различитих медија (књиге, новине, интернет, друштвене мреже...);
- ученик уме да изрази ставове на демократичан начин а у складу са личним, друштвеним, образовним и др. релевантним циљевима);
- ученик уме да препозна непожељан садржај на интернету и зна како да реагује у ситуацијама злоупотребе дигиталних мрежа или да превентивно делује како би се заштитио од дигиталног насиља;
- ученик уме да краира дигиталне садржаје, као и да безбедно користи адекватне дигиталне алате у циљу личног развоја и напредовања;
- ученик обогаћује сопствени унутрашњи живот и способен је да процени своје и туђе поступке;
- ученик развија осећање припадности сопственој породици, нацији и култури уз поштовање традиције, идентитета и културе других заједница;
- ученик/ ментор је способен да ефикасно и конструктивно ради као члан тима, групе, организације и заједнице;
- ученик/ментор повећали дигиталне, друштвене и грађанске компетенције.

1. Смотра читалаштва

Смотра читалаштва „Читалићи” саставни је део Календара такмичења и смотри Министарства просвете Републике Србије за сваку школску годину од школске 2014/2015. Правилник Смотре ревидира се сваке године заједно са конкурсом за ту школску годину чинећи јединствену целину. У складу са циљевима пројекта, кроз пројектне активности смотре остварују се циљеви пројекта:

Тестирање разумевања прочитаног

- ✓ ученици повећавају вештину уочавања кључних речи у тексту и разликовање битно од небитног (развијање критичког читања и мишљења у функцији учења);
- ✓ ученици повећавају способност закључивања, аргументације, концизног исказивања суштине;

Вођење читалачког дневника

- ✓ ученици стичу навику вођења читалачког дневника и разумеју потребу за читањем „с оловком у руци” (трагање за информацијама, студиозност, посвећеност, усресређеност);
- ✓ ученици стичу навику читања и развијају љубав према књигама (неговање грађанских вредности, квалитетно коришћење слободног времена, богаћење диховног живота појединца – емпатија, солидарност, мештовитост, креативност, критичност...);

Израда дигиталних материјала

- ✓ сарадничко неговање напредне/недовољне информатичке писмености ученика/ментора истраживањем и промовисањем резултата истраживања путем савремених медија (блог, сајт, друштвене мреже...);
- ✓ исказивање сопственог мишљења уз безбедно коришћење интернета и поштовање ауторских права (трејлер, текстови - апликација)

Пројектна настава

- ✓ организовањем тематског дана омогућава се међупредметна сарадња и хоризонтално и вертикално повезивање у циљу утврђивања, продубљивања и обогаћивања стечених знања и вештина;
- ✓ тематско истраживање у циљу упознавања културне баштине сопственог завичаја;
- ✓ повећано коришћење библиотечког фонда школске библиотеке;
- ✓ интензивнија сарадња наставника и школског библиотекара, као и библиотекара школске и народне библиотеке;
- ✓ промовисана школска библиотека као покретач многих активности школског живота;
- ✓ остварена сарадња са школама српског језика у дијаспори
- ✓ укључени представници свих циклуса у образ. систему Србије (предшколци, основци, средњошколци, студенти).

НАПОМЕНА

Правилник Смотре и Конкурс Смотре су посебни документи за сваку школску годину уз Пројектни план, којим се дефинише тема сваке године

2. Читалићи путују

„Читалићи путују” је посебна активност у оквиру пројекта „Читалићи”, осмишљена са циљем промоције читања, развоја дигиталне писмености и подстицања љубави према књизи у срединама школа учесница.

Читалићи путују је нека врста разуђене смотре, осмишљена са жељом да свака школа учесница пројекта угости писца и ауторски тим. На тај начин шири се дух заједништва, и подршке, поготово оним школама које немају могућност гостовања писца, промоција књига, трибинских програма о проблемима које истићу Читалићи и то уз укључивање родитеља и локалних културних посленика и сл.

Програм се реализује кроз два главна сегмента:

1. **Мини смотра ученичких радова и сусрети са писцима**
  - Ученици представљају своје литерарне, ликовне и сценске интерпретације прочитаних дела, чиме се подстиче њихова креативност и афирмише значај читања.
  - Организују се сусрети са писцима и песницима, што ученицима пружа директан контакт са књижевним ствараоцима и додатну инспирацију.
  - Активност доприноси препознавању и подршци онима који својим радом промовишу читање у својој средини.

2. **Трибина аутора и сарадника Читалића**
  - Наставници, родитељи и сарадници школе разматрају начине за мотивисање ученика да читају и развијају читалачке навике.
  - Дискутује се о дигиталној писмености, као и о могућностима и изазовима које савремена технологија доноси у образовању.
  - Посебан акценат ставља се на сарадњу школе и породице у стварању подстицајног окружења за читање.

Ова активност омогућава укључивање већег броја ученика и ментора, без обзира на величину школе и постојање локалне подршке. Доприноси широј видљивости и повезивању заједница које негују културу читања, истичући најуспешније „Читалиће” и оснажујући њихов значај у образовном и културном контексту. Кроз интерактивне програме и размену искустава, „Читалићи путују” постају инспирација за нове генерације читалаца, јачајући улогу књиге у личном и академском развоју ученика.

3. Камп Читалића

Летњи камп Читалићи је нова програмска активност у оквиру „Читалића” која представља круну годишњег рада и награду за најактивније учеснике. Овај камп има за циљ да додатно мотивише ученике и менторе, продуби њихове читалачке и стваралачке вештине, и омогући размену искустава у инспиративном окружењу.

Концепт кампа:

Трајање: 3-5 дана

Број учесника: 55 (25 ученика, 25 ментора, 5 песника)

Локација: Природно окружење које подстиче креативност и тимску сарадњу

Циљна група: Најактивнији ученици, ментори, координатори и представници школа које континуирано учествују у „Читалићима”

Циљеви кампа:

- **Подстицање читалачке културе** кроз интерактивне радионице и сусрете са писцима.
- **Развој креативног изражавања** кроз писање, илустрацију и сценску интерпретацију.
- **Јачање сарадње међу школама** и повезивање младих читалаца из различитих средина.
- **Унапређење презентационих вештина** кроз дебате, јавне наступе и квизове.
- **Мотивација за дугорочно ангажовање** у читалачким и културним активностима.

Активности:

1. Радионице читалаштва

- Читање и анализа текстова уз развој критичког размишљања.
- Разговори о књижевним делима, симболима, порукама и стилу аутора.

2. Креативно писање

- Рад са песницима на стварању поезије, кратких прича и есеја.
- Индивидуални и тимски задаци који подстичу оригиналност и језичку прецизност.

3. Ликовне радионице

- Израда постера, илустрација и визуелних приказа књижевних мотива.
- Креативне технике за представљање прочитаних дела.

4. Тимске активности и читалачки изазови

- Дебате, квизови, јавни наступи и сценске интерпретације.
- Задатак „Књига у 5 минута” – представљање књиге на оригиналан начин.

5. Културно-едукативни програм

- Обиласци културних и историјских локалитета.
- Вече са писцима – сусрети, разговори и потписивање књига.

6. Вече Читалића – завршна манифестација

- Додела признања и презентација најуспешнијих радова.
- Подстицање учесника на даље ангажовање у својим школама.

Очековани резултати

- ✓ Унапређење читалачких и стваралачких вештина ученика.
- ✓ Јачање везе између ментора и ученика кроз заједнички рад и сарадњу.

- ✓ Размена идеја и искустава међу школама и наставницима.
- ✓ Дугорочна мотивација учесника за активно читање и културно ангажовање.

Примери успешне праксе и перспектива Кампа Читалића

Као инспирација за овај подпројекат, учешће деце из Власенице на међународном омладинском кампу у Липовцу показало је како овакве иницијативе могу допринети умрежавању младих талената, представљању њихових радова и размену идеја кроз различите радионице и активности.

Камп Читалића је више од награде – он је мотивација, подстицај и прилика за учеснике да постану део инспиративне читалачке заједнице која обликује будуће генерације љубитеља књиге.

4. Словца на вези

„Словца на вези” је специјални подпројекат у оквиру „Читалића” који повезује децу српског порекла у дијаспори са матицом, пружајући им прилику да негују и унапређују знање српског језика, књижевности и културе.

Циљеви:

- Очување српског језика и културног идентитета код деце у дијаспори.
- Повезивање младих читалаца са вршњацима из Србије кроз заједничке активности.
- Омогућавање учешћа у „Читалићи” програмима путем дигиталних платформи.
- Јачање везе са писцима, наставницима и културним ствараоцима из матице.

Главне активности у оквиру „Словца”

1. Онлајн комуникација са писцима и културним радницима

- Организација виртуелних сусрета са познатим српским писцима, где ученици могу постављати питања, разговарати о књигама и делити утиске.
- Могућност да школе у дијаспори „усвоје” писца као свог књижевног ментора и сарадника.

2. Вебинари, радионице и онлајн читаонице

- Дигиталне читаонице у којима учесници из различитих делова света читају, дискутују и анализирају одабрана дела српске књижевности.
- Вебинари на теме очувања српског језика, културе и обичаја у мултикултурним срединама.

3. Умрежавање ментора и наставника

- Онлајн састанци координатора и ментора који подржавају рад допунских школа у дијаспори.
- Размена методичких искустава и материјала за креативно подучавање српског језика.

4. Програм „Писац у свакој школи”

- Наставак иницијативе да писци, амбасадори Читалића, посећују школе у Србији и тамо где српски језик живи у дијаспори.
- Подстицање директног контакта ученика са књижевним ствараоцима као мотивација за читање и неговање матерњег језика.

Дугорочна визија пројекта „Словца”

Иако је до сада само једном реализовано гостовање писца у допунским школама у дијаспори, овај подпројекат поставља темеље за континуирано повезивање и ширење културне размене. Циљ је да свака школа, било у Србији или широм света, има прилику да угости српског писца и омогући ученицима директан контакт са књижевношћу на матерњем језику.

„Словца на вези” нису само речи – она су нит која спаја младе читалачке генерације, где год да се налазиле, стварајући заједнички културни простор српског језика и књижевности.

Тема школске 2024/2025.

Позориште и читање су два важна аспекта културног образовања који могу имати дубок утицај на развој деце, посебно у погледу читалачке писмености и критичког мишљења.

Позориште и читалачка писменост

2. Позориште и читање имају природну везу, јер оба укључују наративно мишљење и развој језика. Гледање позоришних представа може побољшати интересовање деце за читање јер их уводи у различите жанрове, стилове приповедања и богату употребу језика.
3. Када деца виде драматизацију књижевних дела на сцени, често постају заинтересована за читање тих дела. Овај процес не само да развија читалачке навике, већ и омогућава дубље разумевање књижевних текстова.

Развој критичког мишљења

- Позориште охрабрује децу да размишљају о мотивима ликова, радњи и симболици. Овај процес развија њихову способност анализе и критичког размишљања, јер су често изложени различитим интерпретацијама једног истог текста.
- Драмске представе често постављају сложена морална или друштвена питања, што подстиче децу да размишљају и дебатују о различитим перспективама, чиме развијају вештине аргументације и критичке анализе.

Благодети позоришта за децу

- Гледање и учествовање у позоришту омогућава деци да се емотивно повежу са ликовима и ситуацијама, што подстиче развој емпатије и дубљег разумевања људских осећања и односа.
- Позориште стимулише машту и креативност код деце, јер их охрабрује да размишљају изван уобичајених оквира и да истражују нове идеје и перспективе.
- Кроз учешће у позоришним активностима, деца уче да сарађују, комуницирају и изражавају своје идеје у групи, што је важно за њихов социјални и емоционални развој.

Календар активности

Септембар - планирање

Прилагођавање општег пројектног плана условима установе, представљање пројекта у установи (НВ, ОВ или стручна већа), пријављивање сарадника, припремање материјала за ученике, пријављивање установе Организатору;

Октобар - Почетница: од 1. до 15. октобра 2024.

У зависности од дана који себира за јавно обележавање почетка пројектних активности за родитеље, ученике, наставнике, сараднике и др. неке од могућих активности су:

1. октобар – Дан старих: Позоришна представа за кориснике Старачког дома у нашем граду/ за школске пензионере/ за старије комшије/ за баке и деке наших ђака

5. октобар – Светски дан наставника: Наставници као позоришни јунаци/ Заједничка представа ученика и наставника/ Читамо омиљене позоришне реплике за наставнике или са наставницима...

Позориште сенки

Луткарска представа (старији ђаци за млађе или млађи за родитеље)

Идемо у позориште

Изложба позоришних костима из школских представа

Изложба позоришних плаката, афиша и улазница позоришта из нашег места

Позоришни бонтон

Новембар 2024 – новембар 2025.

Предлог пројектних активности у школи/ установи:

Идемо у позориште – направи белешке с представе, запиши утиске (бележе се сви најважнији елементи (плакати, афише, карте, сценографија, ко су глумци, која је представа (да ли је адаптација неког познатог дела), кратки опис и утисци;

Сазнај шта све чини позориште, али и позоришну сцену, истражуј, питај и записуј;

Направи мали реченик позоришног живота (афиша, плакат, сценограф, костимограф...)

Запиши изреке везане за позориште, позоришни живот, глумце, драму (породица, мудре мисли, комшије о позоришту, наставници о позоришту...)

Репортери јављају - интервјуиши глумце, редитеља, костимографа, сценографа...; напиши критику одгледане позоришне представе;

Позоришна инспирација – прочитај дело које ј на позоришном репертоару

Мапирај позоришта у Србији која изводе представе за децу / Мапирај позоришне фестивале у Србији и посебно обележи оне за децу (Препоручени алат: Скрибл мапа)

Позориште у нашој школи – има ли га, колико траје, које су све представе припремљене, да ли је школа изнедрила неког познатог глумца....

Направи осврт на понашање публике на представи и скрени пажњу на недопустиво у позоришту; нека твој чланак буде прилог школском сајту или часопису;

Глумац у гостима/ У гостима глумцу/ Чајанка на сцени

Истражи глумца (мапе – слике свих ликова које је тумачио у позоришту; На крају рецензија његовог стваралаштва – који су му били омиљени жанрови...;

Албум једног глумца/ једне позоришне представе (пр. Радован Трећи)

Позоришни летопис – развој позоришта нашег места кроз време

Наша културна сцена

Анегдоте из позоришног живота

- # Мој сусрет са глумцем
- # Наше мало позориштанце
- # Позоришни фестивал мог места
- # Направи виртуалну изложбу костима нашег позоришта/ школског позоришта/ једне представе
- # Редитељске муке – дневнички записи
- # Направи филмички сачињен од аудио-видео материјала са једне представе (можда оне одлгедане)
- # Луткарска позоришта у Србији или твојем месту
- # Маске
- # У глумчевој кожи/ у глумачким ципелама;
- # Stand-up бисери (први пут на сцени – и наставници и ђаци)
- # Осавремени драмски текст из прошлости;

За малце предшколце и млађе

- # Родитељи читају
- # Слушамо радио приче пред спавање
- # Правимо позориште од рециклираног материјала
- # Моја лутка као позоришни јунак
- # Баке и деке читају и глуме

Предлог активности за часове/ радионице – Освежимо час!

Предшколци - Ослушнимо причу и направимо Позориште сенки по њој.

1. разред: Мој драмски јунак

Нацртај омиљеног јунака из бајке и напиши 2 реченице о томе шта тај јунак ради у позоришној представи.

2. разред: Драма у слици

Одабери једну песму или краћу причу и нацртај плакат за позоришну представу која може да настане на основу ње.

3. разред: Мали драматург

Напиши кратки дијалог између два лика о неком једноставном проблему, као што је изгубљени играчка. Претворите дијалог у кратку драмску сцену.

4. разред: Креирајмо сцену

Направи план сцена за кратку драму о пријатељству. Нека свака сцена приказује један део приче која показује како пријатељи решавају конфликт.

5. разред: Моја драма

Напишите кратку драму са три сцена о неком важном избору који мора бити донесен. Пишите улоге за три лика и укључите дијалог који показује њихове емоције и разматрања.

6. разред: Историјска драма

Напиши сцену која се дешава у историјском периоду који сте изучавали. Укључите историјске фигуре и важне догађаје.

7. разред: Развој ликова

Напиши кратку сцену у којој један лик пролази кроз важан развојни тренутак. Пишите о томе како се лик мења током сцене и које одлуке доноси.

8. разред: Драмска структура

Напиши кратку драму која садржи увод, заплет, врхунац и закључак. Усредреди се на развој заплета и како се решавају конфликти унутар драме.

Бонус задатак – обележавамо важне датуме и јубилеје – нов, дец 2024.

Славимо 100 година Радио Београда кроз Фб изазов

[#слушај Радио Београд](#) све канале и емисије, јер су изузетни

[#драматизуј](#) омиљене песме, приче, драме, одломке из романа...

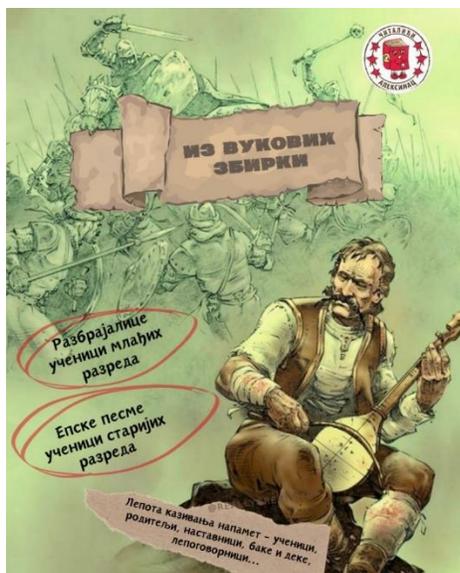
[#сними себе](#) а можда и друге ако улоге омиљених одломака доделиш и другарима, породици, наставницима...

[#постави снимак](#) на Јутјуб са насловном сликом књиге из које си одабрао одломак - користи налог родитеља/учитеља/ наставника/школе...

[#пошаљи линк](#) на мејл Читалића citalici.pisalici@gmail.com са подацима о себи, ментору, школи и узрасту и наслови мејл: [#РадиоЧиталићи](#)

[#чекај списак ревијалних учесника Смотре у мају2025.](#)

[#штовишеснимакавећашансададобијешпозив](#)

Остале активности

дани око Митровдана – Вукова недеља

Дан матерњег језика, 21. фебруар 2025.

Светски дан позоришта, 27. март 2025.

Активности Ауторског тима и школа учесница

април-новембар,2025. Читалићи путују

април-новембар,2025. Словца на вези

мај/октобар, 2025. Камп Читалића

У Алексинцу,
31.август 2024. рев.27.2.2025.

Соња Ђорђевић,
председник УГ „Читалићи